

Spørgsmålsguide

Vejledning og registrering af didaktiske overvejelser

Kompetencehjulet SMART

1. udgave 2023

LearnLab

Læseprøve

**Spørgsmålsguide
vejledning og registrering af didaktiske overvejelser
Kompetencehjulet SMART**

1. udgave, 1. oplag 2023

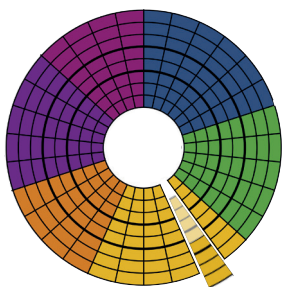
Copyright © 2023 - LearnLab ApS

Dette hæfte er udgivet af LearnLab ApS

Indholdsfortegnelse

Om Spørgsmålsguide	s.4
Kompetencehjulets opbygning	s.5
Sæt LUP på det sproglige læringsmiljø	s.6
Svarmuligheder	s.7
Forklaring af fokusmål, mål og delmål	s.9
Hvordan kompetenceprofiler læses	s.12
Skal der laves handleplan?	s.13
Faglig viden og inspiration i Kompetencehjulet	s.16
Styrket forældresamarbejde	s.19
Beskrivelse af søjlerne i Kompetencehjulet	s.20
Sådan finder du rundt	s.23
Kommunikation og sprog	s.24
Natur, udeliv og science	s.51
Kultur, æstetik og fællesskab	s.66
Sociale udvikling	s.93
Alsidig personlige udvikling	s.111
Krop, sanser og bevægelse	s.139

Kommunikation og sprog

Lytte og tale: Barnets øgede forståelse af andres brug af og udviklingen i egen brug af betydningsbærende tryk og stød, intonation og tonefald, både impressivt (indadtil) i lytteforståelse og ekspressivt (udadtil) i udtale.

0 - 4 mdr. - Lytte og tale

2

(Sp2-2) Beroligende lyde (4 mdr.)

Barnet lader sig berolige af sin mors stemme og af at blive holdt tæt ind til kroppen og mærke sin mors hjerte slå (hertelyd).

BI	BI/VS	VI

(F-Sp2-1) Lytter til stemmer (4 mdr.)

Barnet foretrækker lyden af stemmer og bliver særligt glad og lytter mere opmærksomt, når vi bruger en lys stemme, som når vi taler til det på "babysprog" (Barnets respons kan f.eks. være at "svare" ved at række tungen frem).

(Sp2-1) Lytter til stemmer (4 mdr.)

Barnet foretrækker lyden af stemmer. Barnet er især modtageligt over for lyse (kvinde) stemmer. Barnet lytter i højere grad, når vi bruger en lys stemme.

BI	BI/VS	VI

(Sp2-3) Babysprog (4 mdr.)

Barnet bliver særlig glad eller særlig opmærksomt, når vi taler til det på "babysprog". Barnet kan f.eks. "svare" ved at række tungen frem.

BI	BI/VS	VI

4 - 8 mdr. - Lytte og tale

2

(Sp2-4) Sprogets "melodi" (8 mdr.)

Omkring 5-6-måneders-alderen begynder barnets pludren tydeligere at tage farve af den eller de sprogmelodier, som barnet hører omkring sig. (Med sprogmelodi menes sprogets brug af tryk, rytme, intonation og tonefald).

BI	BI/VS	VI

(Sp2-5) Barnet fornemmer stemninger i sprogmelodien (8 mdr.)

Omkring 5-6-måneders-alderen kan barnet fornemme, at forskellige tonehøjder og betoninger betyder noget eller indikerer forskellige stemninger. Eksempel: Barnet genkender forældrenes mønster i tonehøjden, når de taler beroligende og lader sig derfor berolige – selvom det ikke forstår det konkrete indhold af det talte.

BI	BI/VS	VI

8 - 12 mdr. - Lytte og tale

2

(Sp2-6) **Lytte (12 mdr.)**

Barnet har nu gjort sig erfaringer med at sortere talestrømmen i mindre enheder — i ord. Barnet viser dette ved at kigge i retning af den genstand, der tales om.

BI	BI/VS	VI

1 - 2 år - Lytte og tale

2

(Sp2-7) **Sprogmelodien (24 mdr.)**

Barnet er gennem sine fortsatte forsøg på at efterligne andres lyde i gang med at prøve sig frem med at sortere lydene i enheder. I denne prøven sig frem er det meget vigtigt, at barnets sproglyde nu har taget farve efter modersmålets sprogmelodi. (Med sprogmelodi menes sprogets musik eller tone, dvs. sprogets brug af tryk, rytme, intonation og tonefald).

BI	BI/VS	VI

2 - 3 år - Lytte og tale

2

(Sp2-8) **Barnet anvender to-ordskombinationer (36 mdr.)**

Barnet bruger nu to-ordskombinationer, herunder flere faste udtryk til at beskrive handlinger som f.eks. "mer' mælk!" og "luk dør". (Det bruger to-ordskombinationerne til at få indflydelse på sine omgivelser og få tilfredsstillet sine ønsker og behov).

BI	BI/VS	VI

(Sp2-9) **Stiller varierede spørgsmål, f.eks. ved hjælp af intonation eller spørgeord (36 mdr.)**

Barnet er begyndt at stille varierede spørgsmål, dvs. andre spørgsmål end "hva' det?". Spørgsmålene kan være på to eller flere ord ved hjælp af spørgeord eller intonation (med intonation menes her stigende tone på det/de sidste ord).

BI	BI/VS	VI

(Sp2-10) **Barnet bruger sætninger med ordene "nej" eller "ikke" (36 mdr.)**

Barnet kan nu bruge små nægtende sætninger, der indeholder "nej" eller "ikke". Udviklingsretningen går, fra at ordene altid kommer først i sætningen, til at de så efterhånden kommer sidst eller midt i sætningen. Men vi forstår indholdet.

BI	BI/VS	VI

3 - 4 år - Lytte og tale

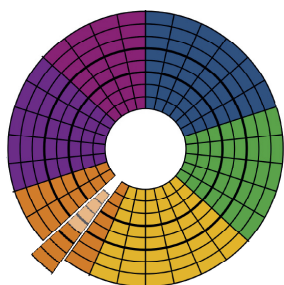
2

(Sp2-11) **Udtrykker sig i længere sætninger I (48 mdr.)**

Barnets sætninger kan nu ofte indeholde fire ord eller mere. Det kan f.eks. være sætninger som "Min far kommer snart!". (Sætningerne behøver ikke at være grammatisk korrekte).

BI	BI/VS	VI

Natur, udeliv og science

Opmærksomhed og viden: *Udviklingen i hvordan barnet kan rette sin opmærksomhed mod naturens elementer og naturfænomenerne, samt få og have viden om disse elementer.*

0 - 4 mdr. - Opmærksomhed og viden

2

- (N2-0) **Opmærksomhed og viden (4 mdr.)**
Der er ikke spørgsmål i denne alder.

4 - 8 mdr. - Opmærksomhed og viden

2

- (N2-1) **Opmærksomhed (8 mdr.)**
Barnet er opmærksomt på lyde og deres betydning i omgivelserne. Barnets opmærksomhed kan fanges af en pludselig lyd af f.eks. et insekt, en fugl eller en kunds gøen. Spædbarnet kan holde fokus i en kort periode, og kan således holde sin koncentration på ting eller dyr i naturen i korte øjeblikke.

BI	BI/VS	VI

8 - 12 mdr. - Opmærksomhed og viden

2

- (N2-2) **Sensorisk leg (12 mdr.)**
Barnet begynder at lege – uafhængende formålsløst – med ting i de nære omgivelser. Sidder det på græsplænen er det interessant og rykker i græsset, er det selve handlingen og ikke græsset som sådan, der er i centrum.

BI	BI/VS	VI

1 - 2 år - Opmærksomhed og viden

2

- (N2-3) **Tid og rum I (24 mdr.)**
Barnets begyndende opfattelse af rum kan ses ved, at det begynder at stable klodser, som kan have forskellige former: lang/kort, høj/lav, tyk/tynd.

BI	BI/VS	VI

- (N2-4) **Tid og rum II (24 mdr.)**
Barnets tidsfornemmelse kan både vise sig som tidsmæssig tålmodighed og utålmodighed i gentagne situationer - f.eks. i en bleskiftesituation.

BI	BI/VS	VI

(N2-5) **Genkendelse (24 mdr.)**

Hukommelsen udvikles hastigt, og barnet begynder at kunne huske ting, f.eks. hvor ting har deres placering ude i naturen. Barnet kan pege ting ud, det har mødt før, f.eks. et træ, og kan sætte (simple) tidligere lærte ord på det fundne.

BI	BI/VS	VI

2 - 3 år - Opmærksomhed og viden

2

(N2-6) **Barnet skaber egen logik (36 mdr.)**

Barnet udvikler sin egen logik for tingenes sammenhæng ud fra, hvordan de umiddelbart opleves, og prøver at sætte begreber på. Barnet mener f.eks. at solen står op om morgenen, fordi man ruller gardinet op, eller tror at alle firbenede væsener er hunde, og kan være i tvivl om månen er den samme, når den er halv eller rund.

BI	BI/VS	VI

(N2-7) **Indtryk (36 mdr.)**

Barnet kan huske sine naturoplevelser og er mere tryk og forholdsvis selvhjulpent, når det kommer ud i naturen.

BI	BI/VS	VI

3 - 4 år - Opmærksomhed og viden

2

(N2-8) **Samlinger (48 mdr.)**

Barnet kan vælge forskellige former for redskaber til at undersøge naturen med og kan lave små samlinger af fund fra naturen f.eks. sten, blade eller fjer.

BI	BI/VS	VI

4 - 5 år - Opmærksomhed og viden

2

(N2-9) **Fordybelse (60 mdr.)**

Barnet kan være fordybet i meget lang tid ad gangen af egen vilje, men også mere på anledning af den voksne.

BI	BI/VS	VI

(N2-10) **Flow (60 mdr.)**

Barnet er af og til i en harmonisk tilstand af fuld opmærksomhed, hvor det glemmer/mister fornemmelsen af tid og sted, når det er optaget af objekter i naturen. Det kan minde om lege, hvor barnet er så optaget af og passende udfordret af legen, at det glemmer fornemmelsen af tid og sted – man siger, at barnet er i "flow".

BI	BI/VS	VI

(K4-17) Nye rytmedialoger (72 mdr.)

Barnet mestrer at skifte rytme i dialoger/"instrumentale samtaler".

BI	BI/VS	VI

(K6-21) Rytmemønster (72 mdr.)

Barnet kan lave mange forskellige rytmemønstre.

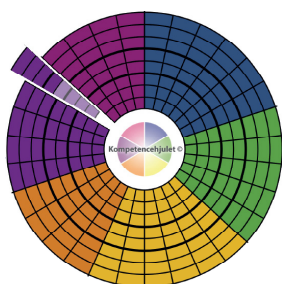
BI	BI/VS	VI

(K6-22) Progression i sang III - At synge "rent" (72 mdr.)

Barnet øver sig i at ramme tonerne mere præcist (intonation). Barnet kan derfor synge få enkle sange relativt "rent", dvs. synge uden meget tydelige, melodiske eller intervalmæssige fejl (dvs. i tone-afstand).

BI	BI/VS	VI

Kultur, æstetik og fællesskab

Billedsproglig udvikling og den rum- og formskabende udvikling: Udviklingen i hvordan barnet bruger forskellige greb til at mestre "tegnkunsten", og udviklingen i barnets brug af symboler og evne til at lave tredimensionelle rum- og formskabende konstruktioner

0 - 4 mdr. - Billedsproglig udvikling og den rum- og formskabende udvikling

5

(K8-1)

Billedsproglig udvikling og den rum- og formskabende udvikling (4 mdr.)

Der er ikke spørgsmål i denne alder.

4 - 8 mdr. - Billedsproglig udvikling og den rum- og formskabende udvikling

5

(K8-2)

Billedsproglig udvikling og den rum- og formskabende udvikling (8 mdr.)

Der er ikke spørgsmål i denne alder.

(K8-3)

Pincetgreb – kan samle farve op (12 mdr.)

Barnet kan nu samle en farve op på eget initiativ, men har ikke stabiliseret sin krop og motorik helt til at føre farven.

BI	BI/VS	VI

(F-K5-1)

Skriblerier I + : krumme og lige linjer (24 mdr.)

Som 1-årig har barnet de motoriske forudsætninger for at kunne lave de første tegninger – skriblerier. Det har opdaget, at det kan lave krumme og lige linjer. De krumme linjer kan fortætte sig i hvirvlende krimskrums. Dynamikken i at cirkle rundt kan optage barnet meget.

(K7-4) De første spor - Første skriblerier er sanselig begejstring (24 mdr.)

Barnets første skriblerier er et udtryk for sanselig begejstring over, at barnet med armen kan efterlade spor på papir. Når barnet sidder ved et bord med et papir foran sig, kan barnets arm spontant bevæge sig hen over papiret, mens f.eks. farven i hånden eller på fingrene sætter spor. Det kan også være, at barnet "tegner" i den spildte maling på bordet.

BI	BI/VS	VI

(K8-4) Skriblerier I: tilfældige mærker er spejling af motorikken (24 mdr.)

Barnet begynder at have de motoriske forudsætninger, f.eks. det at kunne holde sin krop i ligevægt, til at kunne lave de første tegninger – skriblerier.

BI	BI/VS	VI

(K8-5) Skriblerier II: den krumme og lige linje (24 mdr.)

Barnet har opdaget, at det kan lave krumme og lige linjer. De krumme linjer kan fortætte sig i hvirvlende krimskrums. Dynamikken i at cirkle rundt kan optage barnet meget.

BI	BI/VS	VI

(F-K5-2)

Skriblerier III: Kryds, cirkler og farver (24 mdr.)

Barnet tegner på egen hånd de former, som det kan, uden voksen hjælp, herunder krumme linje der kan blive til cirkler og spiraler, men også de første kryds. Barnet eksperimenterer også med forskellige farver oveni hinanden og slag med blyanten eller farven ned i papiret.

(K8-6) Skriblerier III: frem- og tilbagelinjer, nedslag og kryds (24 mdr.)

Barnet tegner de første kryds. Den krumme linje kan blive til cirkler og spiraler. Forskellige farver kan indgå oveni hinanden. Barnet begynder også at slå med blyanten eller farven ned i papiret.

BI	BI/VS	VI

(K8-7) Skriblerier IV: ukontrolleret skribleri (24 mdr.)

Barnet tegner på egen hånd de former, som det kan uden behov for voksen hjælp.

BI	BI/VS	VI

(F-K5-3) Tegnede mærker som symboler (36 mdr.)

Barnet begynder at udtrykke sig symbolsk på papiret. Det tegnede er symboler for bevægelse, genstande, personer eller noget der sker. Symbolerne ligner måske ikke virkeligheden, men barnet kan forklare, hvad det er, hvis man spørger. (Barnet laver primært tegninger som et mentalt redskab til den personlige erkendelsesproces, en refleksion over sig selv. Derfor krøller det dem måske også bare sammen efter tegneprocessen).

(K7-5) Tegnede mærker som symboler (36 mdr.)

Barnet begynder at udtrykke sig symbolsk på papiret. Det tegnede repræsenterer symboler for bevægelse, genstande, personer eller noget, der sker. Symbolerne ligner måske ikke virkeligheden, men barnet kan forklare, hvad det er, hvis man spørger.

BI	BI/VS	VI

(K7-6) Tegninger som mentalt redskab til ubevidst mediering (36 mdr.)

Barnet laver tegninger primært som et mentalt redskab til den personlige erkendelsesproces, en refleksion over sig selv. Derfor krøller det dem måske også bare sammen efter tegneprocessen.

BI	BI/VS	VI

(K8-8) Divergent symbolfase/leg (36 mdr.)

Barnet begynder mere bevidst at eksperimentere med frembringelse af forskellige former, f.eks. rulle pølser eller banke mange stykker træ oven på hinanden. (Men barnet laver almindeligvis kun én figur/skulptur ad gangen).

BI	BI/VS	VI

(K8-9) Proneret håndgreb med strakt pegefinger (36 mdr.)

Barnet har udviklet det pronerede (nådest vendt håndflade) tværgreb til også at inkludere pegefingeren, som nu er udstrakt i en hulen på farveblyanten. Albuen er løftet ud til siden, og håndleddet er bøjet nedad, men stadigvæk med håndfladen nedad.

BI	BI/VS	VI

(F-K5-4) Skriblerier V: navngivne skriblerier fase I-III (48 mdr.)

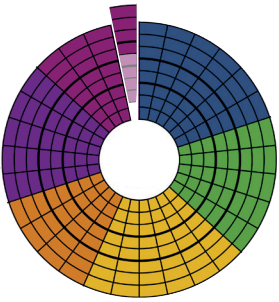
Barnet er nu kommet så langt i udviklingen med skriblerierne og symboler, at det navngiver samtidigt eller på forhånd, hvad det vil tegne. Men navngivningen kan alligevel ændres i processen. Barnet tegner f.eks. cirkler, mens det fortæller, at det er æg. (Barnets tegninger behøver stadig ikke at skulle ligne noget. I den første udvikling med at navngive sine skriblerier vil barnet tegne først og så se, hvad det ligner og så benævne det ud fra dette. Men på det her niveau i udviklingen begynder barnet at tegne og navngive før eller samtidigt).

(K8-10) Skriblerier V: navngivne skriblerier fase I (48 mdr.)

Barnet tegner først og ser, hvad det ligner og benævner det ud fra dette. Formerne, børnene tegner, er ikke genkendelige for os, men de symboliserer noget for barnet.

BI	BI/VS	VI

Sociale udvikling

Social tænkning: Hvordan barnet hele tiden udvikler sin abstraktions-
evne til at opfatte, forstå og begribe andre mennesker, forholdet mel-
lem mennesker og sig selv og indbyrdes sammenhænge mellem disse.
Der er bl.a. her tale om udviklingen af barnets stigende forståelse af, at
andre mennesker har hensigter, følelser og vilje. Dette er forudsætnin-
gen for at evnen til empati og samarbejde udvikles.

0 - 4 mdr. - Social tænkning

4

- (S4-1) **Social tænkning (4 mdr.)**
Der er ingen spørgsmål i denne alder.

4 - 8 mdr. - Social tænkning

4

- (S4-2) **Social tænkning (8 mdr.)**
Der er ingen spørgsmål i denne alder.

8 - 12 mdr. - Social tænkning

4

- (S4-3) **Social reference (12 mdr.)**
Når barnet er ca. 9 måneder, vil det i situationer hvor det udsættes for noget nyt og ukendt
kigge på omsorgspersonen for at se efter signaler og tegn på, hvordan vedkommende vur-
derer situationen. Barnet søger således støtte hos omsorgspersonen, inden det selv tager
stilling til, hvordan det skal reagere på det nye og ukendte.

BI	BI/VS	VI

1 - 2 år - Social tænkning

4

- (S4-4) **Andre menneskers bevidsthed/begyndende "Theory of Mind"/Indgå i lidt mere gensidig leg
(24 mdr.)**
Barnet begynder at forstå, at andre mennesker har bevidsthed, vilje, tanker og følelser. Det
begynder derfor sammen med omsorgspersonen, eller andre, at indgå i lidt flere gensi-
dige lege, der indeholder lidt flere fælles bestræbelser og oplevelser. Barnet vil i disse lege
begynde at være mere opmærksom på både legetøjet/handlingen og på, hvad der foregår
inde i den andens "hoved". Det bruger det til at kommunikere flere målrettede handlinger i
bestræbelsen på at gøre legen fælles. Det kan f.eks. være, at barnet smiler og berører om-
sorgspersonens arm for at få vedkommende til at gøre det samme sjove med legetøjet igen,
at barnet krammer bamsen, og også vil have omsorgspersonen til at kramme bamsen, eller
at barnet kan skiftes med en anden om at opbygge et tårn m.m.

BI	BI/VS	VI

2 - 3 år - Social tænkning

4

- (S4-5) **Empati I - Andres følelser - I: Vise deltagelse, trøste, drille, vise hjælpsomhed osv. (36 mdr.)**
Barnet udvikler flere forskellige adfærd former i forhold til andre, så det nu mere viser deltagelse, trøster, driller, laver sjov, er hjælpsom osv. (Barnet har nemlig udviklet større indsigt i andre menneskers indre psykiske tilstande og dermed deres følelser og ønsker).

BI	BI/VS	VI

- (S4-6) **Empati I - Andres følelser - II: Kan lade som om (36 mdr.)**
I slutningen af andet leveår begynder barnet at kunne lade som om og spille komedie. (Begge dele forudsætter en vis forståelse for andre menneskers følelser og ønsker).

BI	BI/VS	VI

3 - 4 år - Social tænkning

4

- (S4-7) **At forstå andre menneskers hensigter og ønsker - I: "Som-om" lege (48 mdr.)**
Barnet leger mange "som-om" lege, som dokumenterer, at barnet er i stand til at sætte sig ind i andre menneskers mentale tilstand, og kan spille en rolle, der svarer til en bestemt tilstand. Legen far - mor - børn kan bruges som eksempel på en leg, hvor børnene bruger en del af legen på at definere de enkelte figurer, der indgår i legen.

BI	BI/VS	VI

- (S4-8) **At forstå andre menneskers hensigter og ønsker - II: Tolke dobbelttydige signaler (48 mdr.)**
Op mod tre-års alderen vil barnet hurtigere tolke dobbelttydige signaler, f.eks. at far smiler, samtidig med at han hæver stemmen og siger, at NU gider han ikke mere vrøvl! Barnet vil være mere tilbøjeligt til at forstå, at far ikke er vred og gå med på fars spøg med at lege skælde ud, forudsat at modsætningerne - smil og skældud - vises tydeligt.

BI	BI/VS	VI

- (S4-9) **Andres viden og meninger (48 mdr.)**
Barnet er nu - i konkrete situationer - bedre i stand til at forestille sig, hvad andre tænker, og at andre måske ved noget andet end barnet selv - samt at de andre måske netop handler ud fra denne anden viden. Udadtil kan disse tankeprocesser normalt kun ses, hvis barnet decideret udviser nysgerrighed overfor og omtaler andres viden og bevæggrunde, eller at barnet hjælper og oplyser andre om det, de ikke ved. Den voksne kan dog også spørge ind til, hvad barnet tænker om andres hensigter, viden og tanker.

BI	BI/VS	VI

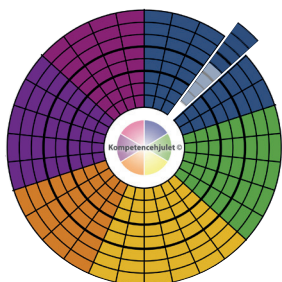
4 - 5 år - Social tænkning

4

- (S4-10) **Empati II - med sympati (60 mdr.)**
Barnet er empatisk og begynder at udvise sympati for andre. Dette viser sig ved, at barnet virkelig synes, at det er synd for den anden. Barnet kan nemlig nu sætte sig mere ind i den andens tanker og følelser, og kan derfor være mere målrettet i sine handlinger, hvis det vil trøste det andet barn.

BI	BI/VS	VI

Alsidig personlig udvikling

Mestring: Udviklingen i barnets mestringsområder, f.eks. dets egen del i skabelsen af en rutine, når det skal spise og sove. Der er også tale om, hvordan det genkender og husker mønstrene i sine samhandlinger med andre, herunder f.eks. udviklingen i sin mestring af lege, hukommelse, forestillingsevne og forhandling.

0 - 4 mdr. - Mestring

4

- (P4-1) **Mestring (4 mdr.)**
Når barnet er mæt, eller når der sker for meget i omgivelserne, reagerer det ved at vende hovedet bort eller ved at døse hen.

BI	BI/VS	VI

- (P4-2) **Det gryende selv (4 mdr.)**
I 8 ugers alderen kan barnet tage øjenkontakt. Det smiler og udtrykker lyde/pludrer som tegn på forsøg på social kontakt, og de første svage selvforståelser (jeg fryser, jeg er sulten) kan signaleres til mor/far.

BI	BI/VS	VI

- (P4-3) **Kerneselvet (4 mdr.)**
Fra 2-3 måneders alderen bliver barnet mere tydeligt i kontakten med mor/far: Det udtrykker lyde/pludrer og søger – og slipper – tydeligt øjenkontakt og viser tegn på genkendelse.

BI	BI/VS	VI

4 - 8 mdr. - Mestring

4

- (P4-4) **Harmoni (8 mdr.)**
Det 5 mdr. gamle barn deltager gerne aktivt i samspil med andre og er parat til at bruge genstande i samspillet.

BI	BI/VS	VI

- (P4-5) **Sansning (8 mdr.)**
Barnet oplever med flere sanser. Det kan skifte opmærksomhed mellem indtryk. Eksempel: Det kan vende sin opmærksomhed fra skeen, der bliver slået i bordet, til moderen der kalder, eller en ny person der kommer ind i rummet.

BI	BI/VS	VI

8 - 12 mdr. - Mestring

4

(P4-6)

Det intersubjektive selv (12 mdr.)

Barnet bruger omkring 9 måneders alderen signalord såsom "mam-mam" og "ba-ba". Barnet bruger dem, når det oplever, at noget eller nogen konkret er til stede.

BI	BI/VS	VI

1 - 2 år - Mestring

4

(P4-7)

Det talende selv (24 mdr.)

Barnet deler og udtrykker mere og mere sine oplevelser og erfaringer ved brug af sproget eller anden kommunikationsform, ligesom barnet i legene med de andre børn også mere og mere meddeler sig med ord eller anden kommunikation.

BI	BI/VS	VI

(F-P4-1)

Mestring II – I: Bygge og undersøge (24 mdr.)

Barnet sætter ting sammen, stabler - river ned, putter i kasse, tømme skabe og prøver nu tydeligere at få andre med i legene med at sætte ting sammen, rive ned, udforske m.m.

(P4-8) Mestring II – I: Bygge og undersøge (24 mdr.)

Barnet er begyndt at sætte ting sammen, stable - rive ned, putte i kasse, tømme skabe.

BI	BI/VS	VI

(P4-8.1) Mestring II – II: Bygge og undersøge sammen med andre (24 mdr.)

Barnet vil nu tydeligere prøve at få andre med i legene med at sætte ting sammen, rive ned, udforske m.m.

BI	BI/VS	VI

(P4-9)

Sige til og fra (24 mdr.)

Barnet er tydelig i sin måde at være sig selv på, ved at det siger til og fra, med f.eks. henholdsvis: "vil ikke" og "vil ikke". Barnet siger tillige fra, når det bliver overbelastet - vender sig bort, kravler væk og det "siger til", når det tager initiativ og har mod på at udforske.

BI	BI/VS	VI

2 - 3 år - Mestring

4

(P4-10)

Forestillingsevne (36 mdr.)

Barnet bruger mere og mere sproget og sin forestillingsevne til at finde nye løsninger samt udholde og klare problemer. Det kan således håndtere frustrationer uden at skulle hele følelsesregisteret igennem. Det kan f.eks. vente "på sin tur" til at lege med legetøjet.

BI	BI/VS	VI

(F-P4-2) **Hukommelse I – Kan genkalde sig tidligere oplevede ting ved genkendelse – I: Svarer med ja eller nej (36 mdr.)**

Barnet kan, når det bliver mindet om det, kommunikere om det, barnet husker fra tidligere. Dvs. at når den voksne sætter ord på tidligere vigtige begivenheder, ved f.eks. at spørge om turen i Zoo i går, vil barnet ofte kunne genkalde sig dem. Først kunne barnet måske bare svare "ja" og "nej", på det, der blev spurgt til. Men nu kan det oftest selv sætte flere ord/begreber på. (Barnet kan måske også vise sin hukommelsesevne ved at kunne huske lidt af sange det har hørt og/eller måske vise bevægelserne til dem m.m.).

(P4-11) **Hukommelse I – Kan genkalde sig tidligere oplevede ting ved genkendelse – I: Svarer med ja eller nej (36 mdr.)**

Barnet kan kommunikere om det, barnet husker fra tidligere, når det bliver mindet om det. Dvs. at når den voksne sætter ord på tidligere vigtige begivenheder, ved f.eks. at spørge om turen i Zoo i går, vil barnet ofte kunne genkalde sig dem. I begyndelsen vil barnet måske bare svare be- eller afkræftende på det, der spørges til. (Barnet kan måske også vise sin hukommelsesevne ved at kunne huske lidt af nævnte sange, sige/synge dele af dem eller måske vise bevægelserne til dem m.m.).

BI	BI/VS	VI

(P4-12) **Hukommelse I – Kan genkalde sig tidligere oplevede ting ved genkendelse – II: Svarer med flere ord. (36 mdr.)**

Barnet kan nu oftest svare med mere kommunikation end "ja" og "nej", og kan selv sætte flere ord/begreber på, når den voksne sætter ord på tidligere oplevelser og vigtige begivenheder. Det kan f.eks. være at spørge om turen i Zoo i går, så vil barnet ofte kunne genkalde sig ting om det oplevede.

BI	BI/VS	VI

3 - 4 år - Mestring

4

(P4-13) **Det fortællende selv (48 mdr.)**

Barnet laver små fortællinger om sig selv til "at huske med", planlægge med og til at sætte begivenhederne omkring sig ind i en meningsfuld sammenhæng. Det kan også være ved at fantasere lidt. Alle disse såkaldte "jeg"-historier eller "mig"-historier kan både handle om, hvad der er sket eller hvad barnet har gang i lige nu. (Det er ikke altid, at de voksne forstår den meningsfulde sammenhæng, eller kan følge barnets fantasi).

BI	BI/VS	VI

(P4-14) **Forhandling (48 mdr.)**

Barnet argumenterer for egne behov og bliver klar over, at det måske skal yde noget til gengæld for at opnå det, det vil. Barnet må derfor gå ud over stædige "jeg vil"-argumenter og appellerende "åh-må-jeg-ikke-nok"-argumenter.

BI	BI/VS	VI

4 - 5 år - Kroppen

1

(KB1-13) **Kropslighed og kropskultur (60 mdr.)**

Barnet tumler nu gerne i et mere bevidst samspil med de andre børn, leger "klæde ud" lege, bytter tøj og lignende.

BI	BI/VS	VI

(KB1-14) **Rør mig (60 mdr.)**

Barnet vil gerne i kropslig kontakt med andre børn og kan, når det har behov for det, også lide at have kropskontakt med de voksne, f.eks. ved at sidde på skødet.

BI	BI/VS	VI

5 - 6 år - Kroppen

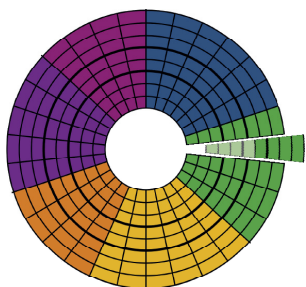
1

(KB1-15) **"Så stor" (72 mdr.)**

Barnet er mere bevidst om sine kropslige muligheder og kompetencer og går gerne i gang med store opgaver. Det er positivt – også selvom barnet en gang i mellem overvurderer egne evner. (Barnet kan f.eks. tro, at det kan løfte en meget stor sten. Det positive er, at det kommer af selvets styrkede tillid til egne evner. At tilliden en gang i mellem er overdrevet, synes ikke at påvirke barnet særligt).

BI	BI/VS	VI

Krop, sanser og bevægelse

Sansemotorik: Udviklingen i hvordan barnet via krop og hjerne tolker sanseindtryk og bruger disse til at tilpasse bevægelser, handlinger og adfærd, som en del af de mange grundlæggende bevægelsesmønstre f.eks. kravle, gå og løbe og bruge disse i leg og dagligdagsaktiviteter.

0 - 4 mdr. - Sansemotorik

2

(KB2-1) **At blive beroliget af sanseindtryk I (4 mdr.)**

Barnet bliver beroliget af berøring, f.eks. når det bliver tæt omsluttet af kærlige, levende hænder eller bliver svøbt i et tæppe eller en dyne.

BI	BI/VS	VI

(F-KB2-1) **At ligge på maven + (4 mdr.)**

Spædbarnet begynder at kunne ligge på maven i længere tid. Det holder balancen på armene og kigger sig nysgerrigt omkring.

(KB2-5) **At ligge på maven I (4 mdr.)**

Når spædbarnet lægges på maven, anstrenger det sig for at løfte sit hoved for at kunne opleve den nære verden med øjnene og ørerne.

BI	BI/VS	VI

(KB2-9) At ligge på maven II (4 mdr.)

Spædbarnet begynder at kunne ligge på maven i længere tid. Det holder balancen på armene og kigger sig nysgerrigt omkring.

BI	BI/VS	VI

(F-KB2-2) At ligge på ryggen II + - Sanseindtryk fra den nære verden pirrer nysgerrigheden (4 mdr.)

Barnet er opmærksomt på den nære verden med øjne og ører. Når barnet ligger på ryggen, viser det opmærksomheden ved at være begyndt at røre ved, slå til eller gribe ud efter ting i omgivelserne.

(KB2-7) At få sanseindtryk fra den nære verden pirrer nysgerrigheden (4 mdr.)

Når barnet er vågent, er det opmærksomt på den nære verden med øjne og ører.

BI	BI/VS	VI

(KB2-10) At ligge på ryggen II (4 mdr.)

Barnet er begyndt at røre ved, slå til eller gribe ud efter ting i omgivelserne, når det ligger på ryggen.

BI	BI/VS	VI

4 - 8 mdr. - Sansemotorik**2****(KB2-13) At mærke sig selv gennem kroppen II (8 mdr.)**

Barnet viser tydeligt med kroppen, om det synes noget er behageligt eller ubehageligt.

BI	BI/VS	VI

(KB2-17) At komme fra rygliggende om på maven (8 mdr.)

Barnet begynder at kunne holde hovedet, hvis det roligt bliver trukket op i armene fra rygliggende stilling (kranløft).

BI	BI/VS	VI

(KB2-21) At komme fra maven opad, fremad og om på ryggen V (8 mdr.)

Barnet er nu blevet så dygtigt til at trille om på siden fra maveliggende, at det kan trille helt over og ligge på ryggen.

BI	BI/VS	VI

(F-KB2-3) At komme fra maven opad, fremad og om på ryggen II + (8 mdr.)

Når barnet ligger på maven, forsøger det at komme fremad for at nå legetøj, der ligger udenfor rækkevidde og det begynder at løfte mere af kroppen op og støtte på strakte arme.

(KB2-22) At komme fra maven opad, fremad og om på ryggen VII (8 mdr.)

Når barnet ligger på maven, forsøger det at komme fremad for at nå legetøj, der ligger udenfor rækkevidde.

BI	BI/VS	VI

(KB2-25) At komme fra maven opad, fremad og om på ryggen II (8 mdr.)

Når barnet ligger på maven, begynder det at løfte mere af kroppen op og støtte på strakte arme.

BI	BI/VS	VI

(KB2-27) At komme fra rygliggende om på maven III (8 mdr.)

Barnet kan rulle fra rygliggende om på maven, f.eks. når det drejer sig for at nå legetøj, der ligger udenfor rækkevidde.

BI	BI/VS	VI

(KB2-28) At komme op at sidde og øve sig i siddende balance II (8 mdr.)

Når barnet sættes ned frit på gulvet, vil det begynde at eksperimentere og øve kropsbalance i forhold til tyngdekraften. Måske begynder det også at rumpe sig af sted hen over gulvet til noget spændende at lege med. (Barnet bør dog ikke have dette som den eneste strategi for at bevæge sig frem mod noget interessant).

BI	BI/VS	VI

(KB2-29) At komme fra maven opad, fremad og om på ryggen VI (8 mdr.)

Når barnet ligger på maven og kommer op på strakte arme, vil det sig i at få numsen op og bøje let i hofterne; i den stilling vil det så rokke frem og tilbage, og øve sig i at holde balancen.

BI	BI/VS	VI

(KB2-30) At komme op at sidde og øve sig i siddende balance III (8 mdr.)

Barnet kan komme fra den siddende stilling om til førstende stilling.

BI	BI/VS	VI

8 - 12 mdr. - Sansemotorik

2

(F-KB2-4) Bevægelse som middel (12 mdr.)

Barnet kan bruge forskellige bevægestrategier (krybe, rumpe, rulle, kravle osv.) til at komme hen til de ting i omgivelserne, som har fanget dets opmærksomhed. Det kan være potteplantens blade, kattens madskål eller lignende. Det sker også når mor og far er ude af syne.

(KB2-35) Bevægelse som mål (12 mdr.)

Barnet øver sig i de bevægestrategier (rulle, krybe osv.), det kan eller er ved at lære, så kvaliteten i disse bliver forbedret.

BI	BI/VS	VI

(KB2-37) Bevægelse som middel II (12 mdr.)

Barnet er begyndt at bruge sine bevægestrategier (krybe, rumpe, kravle osv.) til at komme hen til de ting i omgivelserne, som har fanget dets opmærksomhed. Det kan være potteplantens blade, kattens madskål eller lignende.

BI	BI/VS	VI

Læseprøve

LearnLab

www.learnlab.dk - Tlf. 96352807 - info@learnlab.dk